

***Száz éve jelent meg „A varázshegy”. A Thoraxklinik Heidelberg
orvostudományi-irodalmi-művészeti megemlékezése***

Universitätsklinikum Heidelberg (UKHD), 30. Oktober 2024

Apud Medscape, 6. November 2024

Kulcsszavak: infotainment, orvostörténet, tuberkulózis, irodalomtörténet, Thomas Mann

Forrás Internet-helye:

https://deutsch.medscape.com/artikelansicht/4914358?ecd=WNL_mdplsfeat_241107_mscpedit_de_etid6979288&uac=347207CJ&impID=6979288 ;

<https://www.klinikum.uni-heidelberg.de/newsroom/medizin-trifft-kultur-100-jahre-thomas-manns-der-zauberberg-und-die-tuberkulose-heute/>

Tuberkulose-Museum Heidelberg: <https://tb-archiv.de/tuberkulose-museum/>

Száz éve jelent meg Thomas Mann kultikus regénye, „*A varázshegy*”. A jubileum alkalmából a ***Thoraxklinik Heidelberg*** „Orvostudomány és kultúra találkozása” mottóval megemlékezést tartott a *Rohrbacher Schlösschen*-ben. A rendezvényen megszólaltak az *Universitätsklinikum Heidelberg (UKHD)* és az *Universitätsklinikum des Saarlandes* kutatói és felléptek a *Nationaltheater Mannheim* művészei. A professzorok előadásait/hozzászólásait meg-megszakítva a művészek részleteket olvastak fel a regényből, kortárs prózai és zenei művek hangzottak el, többek között Bicska Maxi dala Brecht Koldusoperájából.

A vitaindítót ***Dr. Matthias Wiebel*** tartotta, aki harminc éven keresztül volt a *Thoraxklinik Heidelberg* főorvosa és az 1980-as évek vége óta meghatározó szerepet játszott a lélegeztetés alkalmazásának fejlesztésében. Álláspontja szerint a regény korrekt módon tükrözi a gümőkór gyógyításának korabeli állapotát, a Thomas Mann által leírt diagnosztika és terápia orvostörténetileg helytálló.

Ám Wiebel arra is emlékeztetett, hogy „*A varázshegy*” megjelenését követően nem nyerte el az orvostársadalom egyöntetű tetszését. Margarethe Lewy 1925-ben a *Deutsche Medizinische Wochenschrift*-ben (DMW), felróta, hogy a regény „laikus körökben” hamis képzeteket válthat ki. Felmerül a kérdés, „hogya a szerző ízlésesnek tartja-e a davosi mindennapok és a betegek részben cinikus ábrázolását”. Egy tüdőgyógyász, Dr. Curt Schelenz is elítélően nyilatkozott 1925-ben a DMW-ben.

Prof. Friedrich Jessen viszont, aki 1912-ben az intézet orvosaként Thomas Mann feleségét, Katia Mannt kezelte, egyenesen sértődötten reagált. Ő ugyanis Prof. Behrens udvari tanácsos alakjában azonnal magára ismert. A kollegák körében még az is felmerült, hogy Jessen perelni fog. Az „udvari tanácsos” személyleírása korántsem hízelgő: „Nagydarab, csontos férfi volt, jó három fejjel magasabb Krokowskynál, már egészen deres fejű, dudoros tarkójú, nagy, dülledő, vérekes, kék szeme könnyben úszott, felvetett, pisze orra alatt kurtára nyírt bajuszkája ferdén állt, mert felső ajka egyik oldalán felhúzódott.” Óriási lapátkezei és hatalmas lábai voltak. [*A varázshegy, Európa Könyvkiadó 1988., 66 p., Ford.: Szöllősy Klára*]

Mint az olvasó megtudhatja, Behrens valóságos szenvedéllyel gyakorolta hivatását. Élvezte kompetenciáját és a betegek fölötti hatalmát. Számára a halál a mindennapok része volt. Gyógyult betegekről ritkán lehetett hallani, inkább olyanokról, akiknek még tovább kellett maradniuk, vagy még tovább akartak maradni. A munkamániás udvari tanácsos ugyanis tisztán gazdasági megfontolásokból és orvosi indikáció nélkül maradásra ösztönözte betegeit.

Jessen végül annyiban hagyta a dolgot. Thomas Mann-nak pedig élete végéig bizonygatnia kellett, hogy Behrens udvari tanácsos alakja nem azonos Jessen doktorral.

A szanatórium működésének ábrázolása szakmai-orvosi szempontból nem kifogásolható. Dr. Walther Amelung balneológus 1925-ben azt írta, hogy Thomas Mann hitelesen írja le a gyógyintézet milieu-jét, az orvosok támadásai indokolatlanok. Dr. Willy Hellpach orvos és pszichológus még tudományos jelentőséggel is felruházta a regényt, 1927-ben bevezette a „varázshegy-szindróma” fogalmát. Dr. Hellmuth Ulrici, a *Tuberkulosekrankenhaus Waldhaus Charlottenburg* osztályvezető főorvosa ugyancsak „jól sikeredettnek” találta a regényt és levelezésbe kezdett az íróval.

Maga Thomas Mann 1925-ben közölte védőbeszédét a DMW-ben. Úgy érvelt, hogy „A varázshegy” egy szociálkritikus előképből keletkezett „és mivel ennek az előképnek az előképe egy egészségügyi közeg, a luxusszanatórium világa, amelyben a háború előtti Európa kapitalista társadalmá tükröződik, ebből nem hiányozhatott bizonyos szakmai kritika”. Szerinte regényének fogadtatása olyanszerű volt, mintha az Upton Sinclair chicagói vágóhidakról szóló leleplező eposzának egyfajta orvosi ellenképe lett volna.